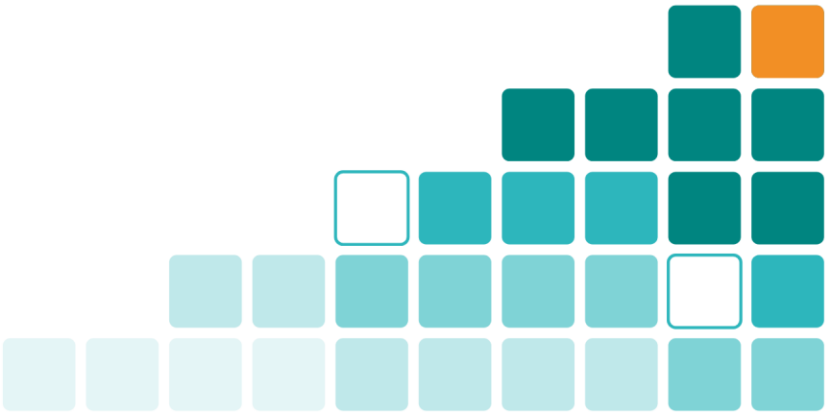
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

Program Eğitim Amaçları (PEA) ve Program Çıktıları (PÇ)

Yazım, İzleme ve Güncelleme Uygulama Kılavuzu

Bu kılavuz, PEA ve PÇ'lerin yazımı, izlenmesi, değerlendirilmesi ve güncellenmesine ortak bir uygulama çerçevesi sunar. Programlar bu çerçeveyi kendi alanlarının ve akreditasyon ölçütlerinin gereğine göre uygular.

İçindekiler

1. Giriş 1
1.1 Amaç, Kapsam ve Kullanım İlkeleri 1
1.1.1 Kılavuz Nasıl Kullanılır? 1
1.2 Tanımlar 2
1.3 Uyum ve İlişki Matrisleri 3
1.3.1 Misyon-Vizyon-PEA Uyumu 3
1.3.2 PÇ-PEA Katkı Matrisi 4
1.3.3 PÇ-Yeterlilik Çerçevesi ve Müfredat Eşlemesi 4
1.3.4 PEA Gösterge-Hedef Matrisi 5

2. Program Eğitim Amaçları 6
2.1 PEA'ların Yazımı 6
2.1.1 PEA Nasıl Yazılır? 6
2.2 PEA İzleme ve Değerlendirme 7

3. Program Çıktıları / Program Yeterlilikleri 8
3.1 PÇ'lerin Yazımı ve Güncellenmesi 8
3.1.1 PÇ Nasıl Yazılır? 8
3.2 PÇ İzleme ve Değerlendirme 9

4. Veri Kaynakları, Takvim ve Raporlama 10
4.1 Veri Kaynakları ve Sıklık 10
4.2 Takvim ve Karar Sınıfları 10
4.2.1 Karar Sınıfları 11
4.3 Raporlama ve Veri Güvenliği 11

Ekler
Ek A — Ortak İş Akışı
Ek B — PEA Güncelleme Akışı
Ek C — PÇ Güncelleme Akışı
Ek D — PEA Yazım Kontrol Listesi
Ek E — PÇ Yazım Kontrol Listesi
Ek F — PEA Değişiklik Öneri ve Değerlendirme Formu
Ek G — PÇ Değişiklik Öneri ve Değerlendirme Formu

Tablolar ve Şekiller

Tablolar

Tablo 1. Misyon-Vizyon-PEA Uyum Matrisi 3
Tablo 2. PÇ-PEA Katkı Matrisi 4
Tablo 3. Ders-PÇ Eşleştirme Matrisi 4
Tablo 4. PÇ-Yeterlilik Çerçevesi Uyum Matrisi 5
Tablo 5. PEA Gösterge ve Hedef Matrisi Örneği 5
Tablo 6. PEA Odaklarına göre Örnek İfadeler ve Göstergeler 7
Tablo 7. PÇ Boyutlarına göre Örnek İfadeler ve Kanıtlar 9
Tablo 8. Veri Kaynakları ve İzleme Sıklığı 10
Tablo 9. Yıllık İzleme Takvimi 10
Tablo 10. Karar Sınıfları ve Uygulanacak İşlemler 11
Tablo 11. Değerlendirme Raporunun Bölümleri 11

Şekiller

Şekil 1. PEA, PÇ, Müfredat ve Yeterlilik Çerçevesi İlişki Haritası 3
Şekil 2. Program Eğitim Amaçları İzleme ve Değerlendirme Döngüsü 7
Şekil 3. Program Çıktıları İzleme ve Değerlendirme Döngüsü 9

Eklerdeki tablo ve şekiller ek harfine göre ayrıca numaralandırılmıştır (ör. Tablo F.1, Şekil A.1).

Kısaltmalar

DÖÇ	Ders Öğrenme Çıktıları
PÇ	Program Çıktıları / Program Yeterlilikleri
PEA	Program Eğitim Amaçları
TYÇ	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
TYYÇ	Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi

BÖLÜM 1

Giriş

1.1 Amaç, Kapsam ve Kullanım İlkeleri

Kılavuz; PEA ve PÇ ifadelerinin geliştirilmesi, üniversite ve fakülte misyon-vizyonuyla ilişkilendirilmesi, paydaş görüşlerinin ve izleme kanıtlarının değerlendirilmesi, güncelleme kararlarının gerekçelendirilmesi ve kayıt altına alınması için ortak bir süreç tanımlar.

- Kanıt ve paydaş katılımına dayalı karar alınır. Öneriler, veriler ve analizler kararların dayanağını oluşturur; alınan kararlarla planlanan iyileştirmeler arasındaki ilişki izlenebilir biçimde kaydedilir.
- PEA'lar mezuniyet sonrasındaki kariyer, mesleki roller ve katkılara ilişkin beklentileri; PÇ'ler ise öğrencinin mezuniyet aşamasında göstermesi beklenen bilgi, beceri ve yetkinlikleri tanımlar.
- PEA ve PÇ ifadeleri açık, anlaşılır, program düzeyiyle uyumlu ve uygun kanıtlarla değerlendirilebilir olmalıdır.
- PEA ve PÇ'ler her yıl izlenir. Kapsamlı gözden geçirme, önerilen üç yıllık çevrimde ve gerekli durumlarda tetikleyici olaylar üzerine yapılır. Kesin takvimi üniversitenin yetkili kurulları belirler.
- Değişikliğin kapsamına uygun değerlendirme yapılır. Sınırlı düzeltmeler ile program yapısını etkileyen değişiklikler, gerektirdikleri kanıt ve onay düzeylerine göre ele alınır.
- Paydaş önerilerine verilen yanıtlar, kabul veya ret gerekçeleri ve kararlar yayımlanabilir ve denetlenebilir biçimde saklanır.
- Üniversite genelinde ortak ilkeler ve süreçler izlenirken programların alan özellikleri ve ilgili akreditasyon gereklilikleri dikkate alınır.

1.1.1 Kılavuz Nasıl Kullanılır?

1. **Mevcut durumu inceleyin.** Güncel PEA ve PÇ ifadelerini, ilişki matrislerini ve önceki değerlendirme kararlarını gözden geçirin.
2. **İlgili bölümü izleyin.** PEA'larla ilgili çalışma için PEA bölümünü (Bölüm 2); PÇ'lerle ilgili çalışma için PÇ bölümünü (Bölüm 3) kullanın.
3. **Kanıt ve paydaş görüşlerini toplayıp değerlendirin.** İlgili bölümde açıklanan yöntemlerden ve kılavuzun sonundaki formlardan (Ek F ve Ek G) yararlanın.
4. **Gerekçeli karar alın.** Bulguları program kurulunda değerlendirin; ifadelerin korunmasına, düzeltilmesine veya güncellenmesine karar verin.
5. **İlgili kayıtları güncelleyin.** Karar doğrultusunda PEA/PÇ ifadelerini, ilişki matrislerini, izleme planını ve program bilgi paketini güncelleyin.
6. **Yayımlayın ve paydaşları bilgilendirin.** Güncellenen PEA/PÇ ifadelerini, ilişki matrislerini ve kararların gerekçeli özetini program web sayfasında ve bilgi paketinde yayımlayın; öğrenci, öğretim

elemanı, mezun ve dış paydaşları yapılan değişiklikler ve önerilerine verilen yanıtlar hakkında bilgilendirin.

Kılavuzun sonundaki akış şemaları (Ek A–C) karar ve güncelleme adımlarını gösterir. Yazım kontrol listeleri (Ek D–E) ifadelerin niteliğini gözden geçirmeye, formlar (Ek F–G) ise önerileri, kanıtları ve değerlendirme kararlarını kaydetmeye yarar.

1.2 Tanımlar

Beceri: TYÇ'de beceri, bir çalışma veya öğrenme alanında bilgiyi kullanma ve problem çözmeyi gerektiren bilişsel ve uygulamalı beceriler olarak açıklanır.

Bilgi: TYÇ'de bilgi, bir çalışma veya öğrenme alanıyla ilgili gerçeklerin, ilkelerin, teorilerin ve uygulamaların anlaşılmasını içeren kuramsal ve/veya olgusal bilgi olarak tanımlanır.

Değerlendirme: Kanıtların belirlenmiş ölçütlere göre yorumlanması; güçlü yönlerin, gelişim alanlarının ve uygun kararların belirlenmesidir.

Ders Öğrenme Çıktıları (DÖÇ): Bir dersin sonunda öğrencinin kazanmış olması ve gözlenebilir performanslarla gösterebilmesi beklenen bilgi, beceri ve yetkinliklerdir.

Doğrudan ölçme: Öğrencinin ürün veya performansının sınav, rubrikli proje, portfolyo, uygulama, staj değerlendirmesi ya da benzeri araçlarla ölçülmesidir.

Dolaylı ölçme: Anket, görüşme, odak grup, mezun veya işveren değerlendirmesi, öz değerlendirme ve memnuniyet gibi algı ve deneyim verilerinin toplanmasıdır.

Güncelleme: PEA veya PÇ metninin, ilişkili matrislerin, ölçme araçlarının ya da izleme takviminin kanıta dayalı biçimde değiştirilmesidir. Değişiklik gerekli görülmezse mevcut metnin korunma gerekçesi kayda geçirilir.

İzleme: Belirlenen göstergelere ilişkin verilerin planlanan aralıklarla toplanması ve hedefler ile önceki dönem sonuçlarıyla karşılaştırılmasıdır.

Misyon: Üniversite veya fakültenin varlık nedenini, temel işlevlerini ve topluma sunmayı amaçladığı katkıyı açıklayan, kurumca onaylanmış yönelimidir.

Paydaş: Programın tasarımından, uygulanmasından veya sonuçlarından etkilenen ya da programa katkı sunan öğrenci, mezun, öğretim elemanı, işveren, sektör veya meslek örgütü temsilcisi ve diğer ilgili taraflardır.

Program: Amaçları, öğrenme çıktıları, müfredatı ve değerlendirme düzeni tanımlanmış, belirli bir diploma veya yeterliliğe götüren akademik eğitim yapısıdır.

Program Çıktıları / Program Yeterlilikleri (PÇ): Programı başarıyla tamamlayan öğrencinin mezuniyet aşamasında gösterebilmesi beklenen bilgi, beceri ve yetkinlikleri tanımlar.

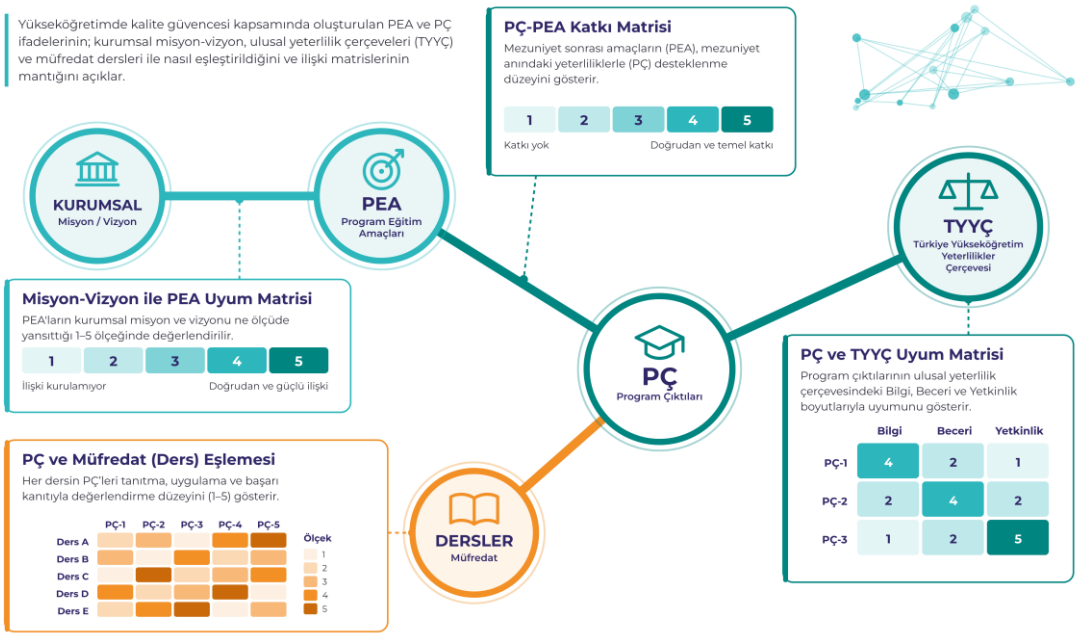
Program Eğitim Amaçları (PEA): Program mezunlarının mezuniyet sonrasında, programca belirlenen zaman aralığında yönelmeleri beklenen kariyer ve mesleki rolleri veya alana ve topluma sunabilecekleri katkıları tanımlar.

Vizyon: Üniversite veya fakültenin gelecekte ulaşmayı hedeflediği konumu ve yaratmak istediği etkiyi açıklayan, kurumca onaylanmış yönelimidir.

Yetkinlik: TYÇ'de yetkinlik; bilgi ve becerileri sorumluluk alarak ve/veya özerk çalışarak kullanma, öğrenme gereksinimlerini belirleme ve karşılama, toplumsal ve etik meseleleri dikkate alma boyutlarını kapsar.

1.3 Uyum ve İlişki Matrisleri

Şekil 1. PEA, PÇ, Müfredat ve Yeterlilik Çerçevesi İlişki Haritası

1.3.1 Misyon-Vizyon-PEA Uyumu

Program kurulu her PEA'yı üniversite ve fakültenin misyon ve vizyon ifadeleriyle ayrı ayrı ilişkilendirir. Bu eşleştirme, PEA'ların kurumsal yönelimleri ne ölçüde yansıttığını ve ilişki kurulması gereken alanları görünür kılar. Satırlara üniversite ve fakültenin onaylı misyon-vizyon metinleri yazılır; sütunlarda programın PEA'ları yer alır.

Beşli ilişki ölçeği:

1	2	3	4	5
İlişki kurulamıyor	Zayıf veya dolaylı ilişki	Kısmi ilişki	Belirgin ilişki	Doğrudan ve güçlü ilişki

Puan, ilgili misyon veya vizyon ifadesinin PEA'da ne ölçüde karşılık bulduğunu gösterir.

Tablo 1. Misyon-Vizyon-PEA Uyum Matrisi

İfade kaynağı / PEA	PEA-1	PEA-2	PEA-3
Üniversite misyonu	4	3	5
Üniversite vizyonu	3	5	4
Fakülte misyonu	5	4	3
Fakülte vizyonu	3	4	5

Her PEA, dört kurumsal ifadeyle ayrı ayrı değerlendirilir. Beşli puan uyum düzeyini gösterir; PEA'nın gerçekleştiğini kanıtlamaz. Örnek puanlar yalnızca yöntemi göstermek içindir ve gerçek kullanımda gerekçelendirilmelidir.

1.3.2 PÇ-PEA Katkı Matrisi

PÇ'ler PEA'larla ilişkilendirilerek her mezuniyet sonrası amacın program sonunda kazandırılan yeterliliklerle desteklenip desteklenmediği ve her PÇ'nin en az bir PEA'ya anlamlı katkı sunup sunmadığı incelenir. Bu eşleştirme tasarım tutarlılığını gösterir; mezunların PEA'lara ulaştığını tek başına kanıtlamaz.

Beşli katkı ölçeğiyle okunur:

1	2	3	4	5
Katkı yok	Sınırlı veya dolaylı katkı	Kısmi katkı	Güçlü katkı	PEA'ya doğrudan ve temel katkı

İlişki bulunmayan hücrelere 1 verilir; hücreler gerekçesiz biçimde doldurulmaz.

Tablo 2. PÇ-PEA Katkı Matrisi

PÇ / PEA	PEA-1	PEA-2	PEA-3
PÇ-1	4	3	1
PÇ-2	1	3	4
PÇ-3	1	3	4
PÇ-4	1	3	4

1.3.3 PÇ-Yeterlilik Çerçevesi ve Müfredat Eşlemesi

Önce PÇ'ler, programın düzeyine karşılık gelen TYYÇ ve varsa alan yeterlilikleriyle karşılaştırılır. Ardından PÇ-DÖÇ eşlemesi yapılarak her çıktının hangi derslerde tanıtıldığı, uygulandığı ve başarı kanıtıyla değerlendirildiği gösterilir. Ders-PÇ eşlemesinde:

1	2	3	4	5
Müfredatta ele alınmıyor	Tanıtılıyor	Rehberli uygulama yapılıyor	Bağımsız veya bütünleşik uygulama yapılıyor	Hedef düzeyde başarı kanıtıyla değerlendiriliyor

Bu ölçek derslerin PÇ'ye katkı düzeyini gösterir.

Tablo 3. Ders-PÇ Eşleştirme Matrisi

Ders / PÇ	PÇ-1	PÇ-2	PÇ-3
Ders A	1	3	5
Ders B	1	3	5
Ders C	5	1	3
Ders D	1	5	3
Ders E	1	5	3

PÇ-yeterlilik çerçevesi uyumu beşli ölçekle değerlendirilir:

1	2	3	4	5
Uyum yok	Zayıf uyum	Kısmi uyum	Belirgin uyum	Doğrudan ve güçlü uyum

Eşlemede program düzeyine karşılık gelen TYYÇ seviyesi veya ilgili alan çerçevesinin tanımlayıcısı yazılır. Puanın dayanağı kanıt sütununda açıklanır.

Tablo 4. PÇ-Yeterlilik Çerçevesi Uyum Matrisi

PÇ	Çerçeve alanı	İlgili TYYÇ düzeyi veya alan tanımlayıcısı	Uyum (1–5)	Kanıt / gerekçe
PÇ-1	Bilgi	Program düzeyine karşılık gelen düzey/tanımlayıcı	4 — alan bilgisiyle güçlü uyum	Ders/ölçme kanıtı
PÇ-2	Beceri	Program düzeyine karşılık gelen düzey/tanımlayıcı	4 — uygulama becerisiyle güçlü uyum	Proje/rubrik
PÇ-3	Yetkinlik	Program düzeyine karşılık gelen düzey/tanımlayıcı	5 — yetkinlik alanıyla doğrudan uyum	Staj/portfolyo

1.3.4 PEA Gösterge-Hedef Matrisi

Her PEA için, ilgili mezuniyet sonrası zaman aralığında izlenebilecek en az bir uygun gösterge belirlenir. Gösterge PEA'yı doğrudan kanıtlamıyorsa tamamlayıcı kanıtlarla birlikte yorumlanır. Aşağıdaki göstergeler (Tablo 5) temsilî örneklerdir; program yalnızca kendi PEA'larına uygun olanları seçer ve veri kaynağını, yöntemi, izleme sıklığını ve hedefini tanımlar.

Hedefler, başlangıç verisi görüldükten sonra gerekçeyle belirlenir.

Tablo 5. PEA Gösterge ve Hedef Matrisi Örneği

PEA	Gösterge örneği*	Veri kaynağı / yöntem	Başlangıç / dönem	Hedef / yorumlama ölçütü ve sıklık
PEA-1	Mezunların alanla ilişkili işlerde çalışma veya alanında ileri eğitime devam etme oranı	Mezun izleme + mezun anketi	İlk mezuniyet yılı grubunda başlangıç düzeyi	Başlangıç verisinden sonra hedef belirlenir; yıllık izlenir
PEA-2	Mezunların lisansüstü eğitim, uzmanlık veya mesleki sertifika programlarına katılım oranı	Mezun anketi + erişilebildiğinde kurum/kayıt verisi	Belirlenen mezuniyet sonrası süre içinde ölçülür	Program profiline göre hedef; yıllık
PEA-3	Mezunların alanla ilgili proje, araştırma, üretim veya toplumsal katkı faaliyetlerinde rol alma oranı	Mezun anketi + proje/etkinlik kayıtları	İlk izlemde kayıt altına alınır	Alan bağlamına uygun hedef; yıllık veya iki yılda bir

** Tablodaki göstergeler örnek niteliğindedir; her program, kendi PEA'larına uygun göstergeleri, veri kaynağını, yöntemi, izleme sıklığını ve hedefi belirler.*

BÖLÜM 2

Program Eğitim Amaçları

2.1 PEA'ların Yazımı

PEA, mezunların mezuniyetten sonraki ve programca belirlenen zaman aralığında yönelmeleri beklenen kariyer ve mesleki rolleri veya alana ve topluma sunabilecekleri katkıları geniş biçimde tanımlar. PEA tek bir iş tanımı ya da güncel işveren talep listesi değildir. Program, alanındaki farklı kariyer ve öğrenim yollarını paydaş verileriyle inceler; her PEA için mezuniyet sonrası zaman ufkuna uygun gösterge, veri kaynağı ve izleme zamanı belirler.

İyi bir PEA, misyon ve vizyonla tutarlı, mezun profiline ve alan bağlamına uygun, paydaşların anlayabileceği dilde ve uygun göstergelerle izlenebilir olmalıdır. PEA kısa ve sınırlı sayıda tutulmalı; öğrencinin mezuniyet anında göstereceği tekil becerilerin listesine dönüşmemelidir.

2.1.1 PEA Nasıl Yazılır?

1. **Mezun profilini belirleyin:** Programın düzeyi, alanı, mezun profili ve mezunların çalışabileceği/üretebileceği başlıca kariyer rotalarını gözden geçirin. Henüz veri yoksa varsayımları paydaşlarla doğrulanacak taslak olarak işaretleyin.
2. **PEA'nın zaman ufkunu kararlaştırın:** Mezuniyetten sonra izlenecek süreyi programın alanına ve izleme imkânına göre belirleyin (ör. 3–5 yıl bir başlangıç seçeneği olabilir; kurumsal olarak zorunlu süre değildir). Seçilen zaman aralığını tüm göstergelerde tutarlı kullanın.
3. **Beklenen rol ve katkıları yazın:** PEA'lar öğrencinin mezuniyet anında yapabildiği becerileri değil, mezunun zaman içinde yönelmesi beklenen rol, kariyer yönelimi veya katkıyı tarif etsin. Tek bir işverenin talebine göre daraltmayın; öğrenci, mezun, öğretim elemanı, işveren ve alan görüşlerini karşılaştırın.
4. **Taslak cümleyi kurun:** "Program mezunları, mezuniyetten sonraki [zaman aralığında] [alan/bağlam] içinde [mesleki/akademik rol veya katkıyı] üstlenir; [uzmanlığını/katkısını] [etik, toplumsal veya mesleki ilkelere uygun] biçimde kullanır." Köşeli alanları programın kendi profiline göre doldurun; her PEA'da tek ana yönelim olsun.
5. **Misyon-vizyon ve PÇ bağlantısını sınayın:** Her PEA için misyon/vizyon gerekçesini ve en az bir anlamlı PÇ katkısını gösterin. Her hücreyi doldurmak için yapay ilişki kurmayın; boşluk varsa gerekçelendirin.
6. **Gösterge ve kanıtı önceden seçin:** Her PEA için gösterge, mezuniyet sonrası zaman aralığı, veri kaynağı, takip sıklığı, başlangıç değeri ve yorumlama ölçütü belirleyin. İstihdam verisi yanında mezun/işveren görüşü veya rol/ileri eğitim verisi gibi tamamlayıcı kanıt kullanın.
7. **Görüş alın, yanıtlayın ve onaya sunun:** Taslağı paydaşlara anlaşılır sorularla iletin; önerileri kabul/kısmi kabul/ret/izle olarak gerekçeli kaydedin. Son metni ilgili kurullara, PEA-gösterge matrisini ve sürüm kaydını ekleyerek sunun.

Aşağıdaki PEA örnekleri (Tablo 6) mezuniyet sonrası geniş beklentiyi gösterir. Program, kendi alanına uygun ifadeler geliştirir; verilen zaman aralığını örnek kabul eder ve kendi izleme koşullarına göre gerekçelendirir.

Tablo 6. PEA Odaklarına göre Örnek İfadeler ve Göstergeler

PEA odağı	Örnek PEA ifadesi	İzleme göstergesi örneği
Mesleki / akademik rol	Mezunlar, mezuniyetten sonraki 3–5 yıl içinde alanlarıyla ilişkili görevlerde uzmanlık gerektiren sorumluluklar üstlenir.	İlgili görev/rol oranı; mezun ve işveren değerlendirmesi
Sürekli gelişim	Mezunlar, alanlarında lisansüstü öğrenim veya sürekli mesleki gelişim yoluyla uzmanlıklarını sürdürür.	İleri eğitim / sertifika / mesleki gelişim katılımı
Toplumsal / mesleki katkı	Mezunlar, alan bilgilerini etik ilkelere uygun biçimde meslek alanına veya topluma katkı sunan çalışmalarda kullanır.	Proje/üretim/katkı kaydı; paydaş ve mezun görüşü

İLGİLİ EKLER

PEA yazımını gözden geçirmek için Ek D'deki kontrol listesini; PEA değişikliği önermek ve değerlendirmek için Ek F'deki formu kullanın.

2.2 PEA İzleme ve Değerlendirme

Program kurulu, PEA göstergelerini hedefler ve önceki dönem sonuçlarıyla karşılaştırır. Verinin ilgili mezuniyet yılı gruplarını temsil edip etmediğini, göstergenin PEA ile gerçekten ilişkili olup olmadığını ve bulguların farklı veri kanallarıyla doğrulanıp doğrulanmadığını inceler. Kurul ayrıca misyon-vizyon uyumunun ve PÇ-PEA katkı ilişkisinin sürüp sürmediğini değerlendirir. Bulgular PEA metninde değişiklik gerektirmiyorsa uygulama, mezun iletişimi, kariyer desteği veya izleme yöntemi gibi iyileştirmeler belirlenir; her karar için sorumlu, takvim ve başarı kanıtı kayda alınır.

Şekil 2. Program Eğitim Amaçları İzleme ve Değerlendirme Döngüsü

BÖLÜM 3

Program Çıktıları / Program Yeterlilikleri

3.1 PÇ'lerin Yazımı ve Güncellenmesi

PÇ, programı tamamlayan öğrencinin mezuniyet aşamasında gösterebildiği bilgi, beceri veya yetkinliği tanımlar. İfade, programın düzeyine ve alanına uygun olmalı; anlaşılır, gözlenebilir ve ölçülebilir bir kazanıma dayanmalıdır. Her PÇ tek bir ana kazanıma odaklanır; birbirinden bağımsız bilgi ve becerileri tek cümlede yığmaz. Program, her çıktının hangi öğrenci ürünü veya performansıyla kanıtlanacağını ve hangi dersler ile ölçme araçlarının bu kazanımı destekleyeceğini önceden belirler.

3.1.1 PÇ Nasıl Yazılır?

1. **Mezuniyet yeterlilik profilini çıkarın:** Program düzeyi ve alan yeterliliklerini, üniversite/fakülte misyon-vizyonunu ve programın mezun profilini inceleyin. Ulusal/alan çerçevesini olduğu gibi kopyalamayın; programın mezuniyet sonunda güvence altına alacağı kazanımları seçin.
2. **Kazanımları kümelendirin:** Bilgi, bilişsel/pratik beceri ve yetkinlik boyutlarını; alanın gereğine göre iletişim, etik, araştırma, dijital/teknolojik, ekip çalışması ve yaşam boyu öğrenme boyutlarını gözden geçirin. Aynı şeyi ölçen tekrarları birleştirin; programın gerektirdiği önemli yeterliliklerin atlanmadığını kontrol edin.
3. **Her çıktıyı tek ana eylemle yazın:** Kullanılabilecek fiiller düzey ve alanla uyumlu biçimde "açıklar, çözümler, uygular, tasarlar, üretir, analiz eder, değerlendirir, gerekçelendirir, raporlar" gibi gözlenebilir eylemler arasından seçilebilir. "Bilir, anlar, hâkimdir, farkındadır" fiillerini tek başına ölçme ölçütü olarak kullanmayın.
4. **İfade kalıbını kullanın:** "Mezun, [alan içeriği/nesnesi/sorunu] [gözlenebilir eylem fiili] ve [ürün/performans/standart] ile ortaya koyar." Her çıktının program düzeyinde yeterince geniş, fakat ölçme aracıyla kanıtlanabilecek kadar belirgin olmasını sağlayın.
5. **Ölçme ve müfredat bağını test edin:** Her PÇ için mezuniyet düzeyinde doğrudan kanıt üretecek en az bir araç seçin (ör. ortak sınav sorusu, rubrikli proje/portfolyo, bitirme çalışması, uygulama veya staj). PÇ'yi ilgili ders/DÖÇ'lerle tanıtma-pekiştirme-yetkinlik düzeyinde ölçme bakımından eşleştirin.
6. **Tutarlılık kontrolü yapın:** PÇ'ler birbirini tekrar ediyor mu? Bir PÇ birden çok ayrı yeterliliği aynı ifadeye yüklüyor mu? Her biri için hangi öğrenci ürünü veya performansının başarıyı göstereceği belli mi? Mezuniyete kadar öğretilip değerlendirilecek müfredat karşılığı var mı? PEA'lara katkısı gerekçeli mi?
7. **Paydaş görüşü alın ve sürümleyin:** Öğrenci, öğretim elemanı, mezun ve dış paydaşlara taslağın açıklığı, eksik/fazla yeterlilikler ve alan uyumu hakkında görüş sorun. Önerilere verilen yanıtı kayıt altına alın; onaylanan PÇ listesini tarih/sürüm, matris ve ölçme planıyla birlikte yayımlayın.

Tablo 7'de bilgi, beceri ve yetkinlik boyutları için birer örnek ifade verilmiştir. Örnekler yalnızca yazım biçimini gösterir; programın düzeyine ve alanına göre uyarlanmalıdır.

Tablo 7. PÇ Boyutlarına göre Örnek İfadeler ve Kanıtlar

Boyut	Örnek PÇ ifadesi	Örnek doğrudan kanıt
Bilgi	Mezun, alanındaki temel kavram ve kuramları kullanarak alanla ilgili bir problemi açıklar.	Kısa yanıtlı sınav / vaka çözümleme rubriği
Beceri	Mezun, alanına ilişkin bir problemi uygun yöntemleri seçerek analiz eder.	Yöntem seçimi ve analiz ölçütleri içeren proje rubriği
Yetkinlik	Mezun, disiplinler arası ekipte üstlendiği görevi etik ilkelere uygun biçimde yerine getirir.	Ekip projesi, görev dağılımı ve performans rubriği

İLGİLİ EKLER

PÇ yazımını gözden geçirmek için Ek E'deki kontrol listesini; PÇ değişikliği önermek ve değerlendirmek için Ek G'deki formu kullanın.

3.2 PÇ İzleme ve Değerlendirme

PÇ izleme planı her çıktı için ölçme aracını, öğrenci ürününü veya performansını, veri dönemini, değerlendirme ölçütünü, kapsanan mezuniyet yılı grubunu, analiz yöntemini ve raporlama sıklığını belirtir. Her PÇ'nin aynı dönemde aynı yoğunlukta ölçülmesi gerekmez; belirlenen çevrim içinde tüm PÇ'ler için yeterli doğrudan kanıt elde edilmesi sağlanır.

PÇ izleme ve değerlendirmesinde; ortak sınav soruları, önceden belirlenmiş ölçütlere dayalı rubriklerle değerlendirilen proje ve uygulama çalışmaları, bitirme çalışmaları, öğrenci portfolyoları, stajlar ve alan uygulamaları, atölye çalışmaları ile sanatsal üretim ve sunum performansları ve PÇ'lerle ilişkilendirilmiş ders başarı verileri gibi doğrudan kanıtlar kullanılabilir. Öğrenci öz değerlendirmesi, ders değerlendirme anketleri, öğretim elemanı görüşleri, mezun ve işveren anketleri veya görüşmeleri, odak gruplar, danışma kurulu değerlendirmeleri ve akreditasyon raporları tamamlayıcı kanıt sağlar. Program, her ölçme döneminde birden fazla uygun yöntemden gelen bulguları karşılaştırır ve veri sınırlılıklarını raporlar.

Şekil 3. Program Çıktıları İzleme ve Değerlendirme Döngüsü

BÖLÜM 4

Veri Kaynakları, Takvim ve Raporlama

4.1 Veri Kaynakları ve Sıklık

Aşağıdaki sıklıklar (Tablo 8) başlangıç önerisidir. Üniversite ve fakültenin kalite takvimi, programın izleme çevrimi ve veri erişimi dikkate alınarak yetkili kurullarca kesinleştirilir.

Tablo 8. Veri Kaynakları ve İzleme Sıklığı

Alan / sıklık	İzlenecek veri ve yapılacak değerlendirme
PEA — yıllık	Mezun iletişimi, göstergeler ve paydaş önerileri gözden geçirilir. Öğrenci ve öğretim elemanı görüşleri uygun aralıklarla; mezun ve işveren verileri belirlenen mezuniyet sonrası zaman ufkuna göre toplanır.
PEA — en az yılda bir / programa göre	Danışma kurulu veya odak grup görüşleri alınır. Üç yıllık kapsamlı incelemede bütün kanıtlar birleştirilerek PEA'lar ve misyon-vizyon uyumu değerlendirilir.
PÇ — her dönem veya yıl	Seçilmiş derslerde doğrudan ölçme ve rubrik sonuçları toplanır. Yıllık değerlendirmede tüm PÇ'lerin izleme kapsamı ve ilerlemesi gözden geçirilir.
PÇ — üç yıllık kapsamlı inceleme	PÇ seti, PEA katkı matrisi, ders haritası ve başarı ölçütleri birlikte değerlendirilir.
Olağanüstü inceleme	Ulusal yeterlilik veya akreditasyon ölçütü değişikliği, program adı/düzeyi/mezun profili değişikliği, kapsamlı müfredat revizyonu, yeni mesleki roller, tekrarlayan uyumsuzluklar veya güçlü paydaş kanıtı incelemeyi başlatabilir.

Kararlar mümkün olduğunda en az iki farklı veri türü veya kanalından gelen kanıtlar karşılaştırılarak alınır. Katılım oranı, yanıtlayıcı profili, veri dönemi ve sınırlılıklar raporda belirtilir. Memnuniyet, algı, öğrenme başarısı ve mezuniyet sonrası kariyer sonuçları farklı olguları ölçtüğünden birbirinin yerine kullanılmaz.

4.2 Takvim ve Karar Sınıfları

Yıllık takvim (örnektir; kurumsal takvime uyarlanır) Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Yıllık İzleme Takvimi

Dönem	Temel işlem
Eylül–Kasım	Veri planını, sorumluları ve ölçme araçlarını belirle.
Aralık–Mart	PÇ kanıtlarını ve öğrenci/öğretim elemanı görüşlerini topla.
Nisan–Haziran	Sonuçları analiz et; mezun/dış paydaş girdilerini ve kurul değerlendirmesini al.
Haziran–Ağustos	Kararları onaylat; matrisleri yayımla ve iyileştirmeyi başlat.
Üç yıllık çevrim	PEA/PÇ setini ve ilişki matrislerini bütüncül gözden geçir.

4.2.1 Karar Sınıfları

Tablo 10. Karar Sınıfları ve Uygulanacak İşlemler

Karar sınıfı	Ne zaman / ne yapılır
A — İzlemeyi sürdür	Kanıt yeterli; PEA/PÇ ve eşleşmeler uygun, değişiklik gerekçesi yok.
B — Uygulamayı iyileştir	Metin korunur; ders, öğretim, kaynak, destek veya paydaş katılımı geliştirilir.
C — Ölçme/eşleşmeyi düzelt	Metin korunabilir; gösterge, rubrik, veri toplama veya matris güncellenir.
D — Metni güncelle	Birden çok tutarlı kanıt yapısal uyumsuzluk gösterir; taslak, etki ve paydaş görüşü hazırlanır.
E — Olağanüstü değişiklik	Mevzuat, yeterlilik veya akreditasyon değişikliği hızlandırılmış inceleme gerektirir.

PÇ başarısının düşük bulunması, PÇ metninin doğrudan değiştirilmesini gerektirmez. Önce öğretim ve öğrenme süreci, ölçme aracının uygunluğu, ders kapsamı, kaynaklar, öğrenci desteği ve veri kalitesi incelenir. Alınan iyileştirme kararının beklenen sonucu ve yeniden kontrol tarihi önceden belirlenir.

4.3 Raporlama ve Veri Güvenliği

Yıllık kısa rapor veya çevrim sonu kapsamlı raporda aşağıdaki bilgiler (Tablo 11) yer alır:

Tablo 11. Değerlendirme Raporunun Bölümleri

Rapor bölümü	İçerik
Dönem ve kapsam	Değerlendirilen dönem, program ve PEA/PÇ kapsamı
İfadeler ve eşleşmeler	Güncel PEA/PÇ listesi ile ilgili misyon-vizyon, PÇ-PEA ve ders/yeterlilik matrisleri
Kanıtlar	Göstergeler, ölçme araçları, veri kaynakları ve kapsanan mezuniyet yılı grupları
Bulgular	Sonuçlar, paydaş girdileri, katılım ve temsil bilgisi, veri sınırlılıkları
Kararlar	Program kurulu değerlendirmesi, alınan kararlar ve gerekçeleri
İyileştirme planı	Yapılacak iş, sorumlu, tamamlanma zamanı ve başarı kanıtı
Önceki kararların etkisi	Daha önce başlatılan iyileştirmelerin izleme sonuçları
Sürüm ve yayımlama	Güncellenen belge sürümü ve yayımlama bilgisi

Kişisel veriler yalnızca yetki ve amaç sınırları içinde işlenir; raporlarda öğrenci ve mezun kimliği mümkün olduğunca anonimleştirilir. Sayısı az olan mezuniyet yılı gruplarında kişileri belirlemeye yol açabilecek ayrıntılı kırılımlar paylaşılmaz. Anket ve odak grup katılımının gönüllülüğü, amaç açıklaması ve güvenli saklama koşulları gözetilir. Güncel PEA'lar, PÇ'ler ve sonuç özetleri öğrenci ve diğer ilgili paydaşların erişebileceği anlaşılır bir biçimde yayımlanır.

Ekler

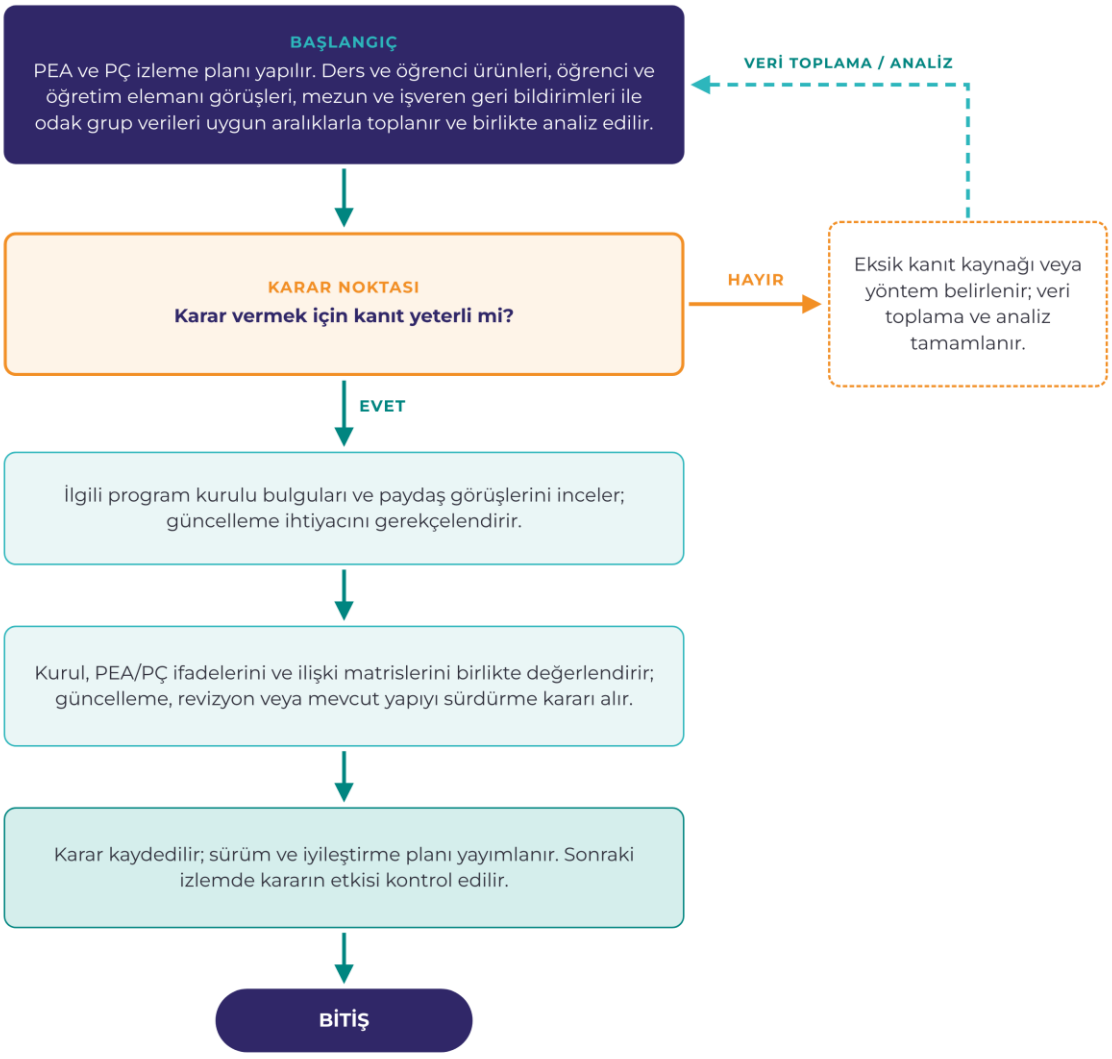
Ek A	Ortak İş Akışı
Ek B	PEA Güncelleme Akışı
Ek C	PÇ Güncelleme Akışı
Ek D	PEA Yazım Kontrol Listesi
Ek E	PÇ Yazım Kontrol Listesi
Ek F	PEA Değişiklik Öneri ve Değerlendirme Formu
Ek G	PÇ Değişiklik Öneri ve Değerlendirme Formu

Ek A–C akış şemalarını, Ek D–E yazım kontrol listelerini, Ek F–G değişiklik öneri ve değerlendirme formlarını içerir.

EK A

Ortak İş Akışı

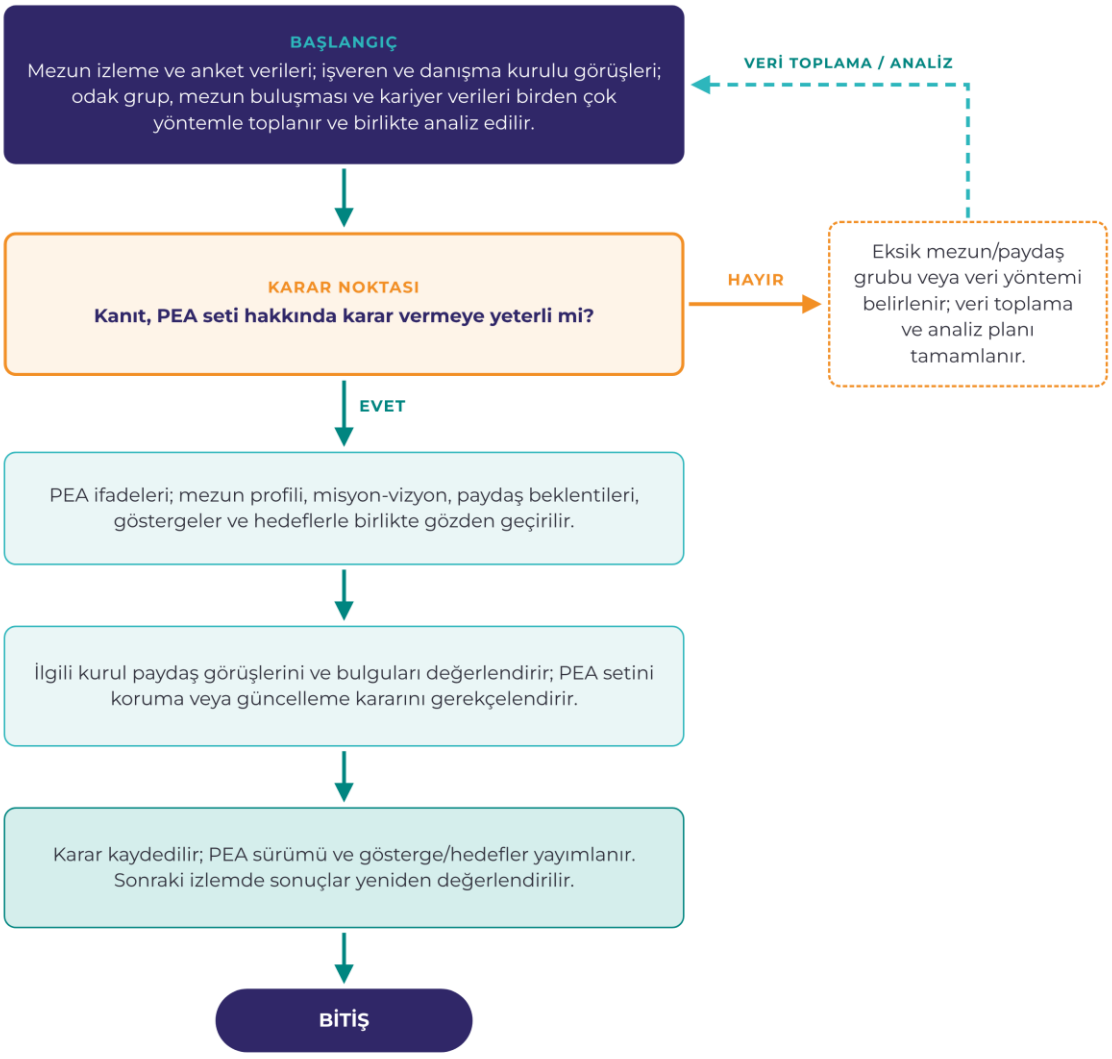
Şekil A.1. PEA ve PÇ için Ortak İş Akışı

EK B

PEA Güncelleme Akışı

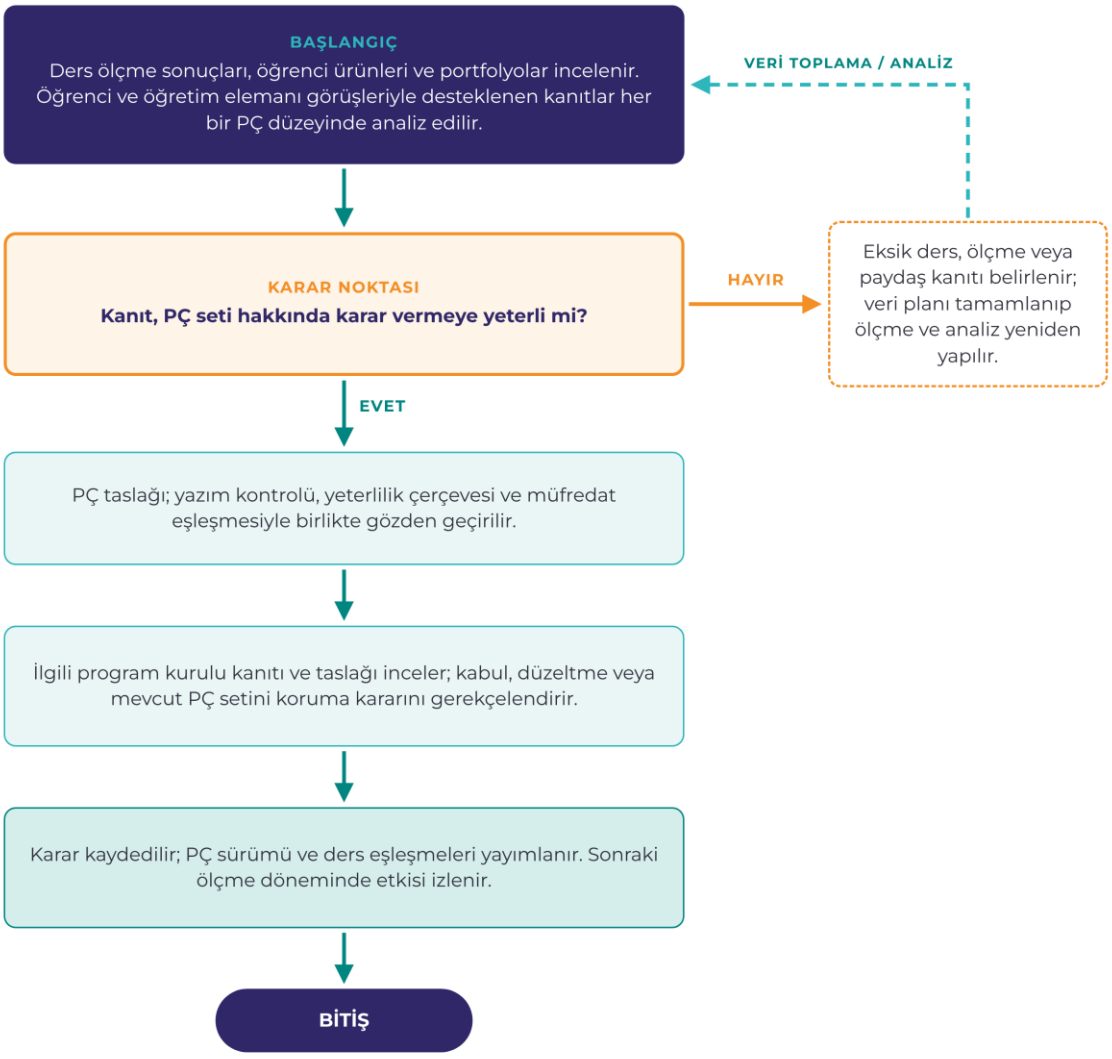
Şekil B.1. Program Eğitim Amaçları Güncelleme İş Akışı

EK C

PÇ Güncelleme Akışı

Şekil C.1. Program Çıktıları Güncelleme İş Akışı

EK D

PEA Yazım Kontrol Listesi

Her maddeyi taslak ifade ve kanıt üzerinden işaretleyin. “Hayır” yanıtı varsa gerekçeyi ve düzeltme adımını not edin.

Tablo D.1. PEA Yazım Kontrol Listesi

✓	Kontrol ölçütü	Not / düzeltme
☐	Mezuniyet sonrası belirlenmiş bir zaman ufkunda beklenen rol, kariyer yönelimi veya katkıyı tanımlıyor.	
☐	Mezuniyet anında kanıtlanan tekil bir beceri gibi yazılmamış; PÇ’leri tekrar etmiyor.	
☐	Programın mezun profili, misyonu ve vizyonuyla tutarlı.	
☐	Birden fazla kariyer rotasını ve alanın gerçek çeşitliliğini gözetiyor; tek işverenin talebine indirgenmiyor.	
☐	Mezun, öğrenci, öğretim elemanı ve işveren/sektör görüşleriyle sınanmış.	
☐	Kısa, anlaşılır ve tek bir ana rol/yönelime odaklı.	
☐	Her PEA için uygun gösterge, veri kaynağı, takip zamanı ve yorumlama ölçütü belirlenmiş.	
☐	Gösterge mezuniyet sonrası beklentiyi izliyor; yalnızca memnuniyeti veya istihdamı başarı kanıtı saymıyor.	
☐	PEA’ya katkı veren PÇ’ler açıkça eşleştirilmiş; eşleşmeler gerekçeli.	
☐	Beşli ilişki ölçeği kullanılmış; ilişki kurulamayan hücreler 1 olarak puanlanmış ve yapay ilişki kurulmamış.	
☐	Mevcut veri ve veri sınırlılıkları incelenmiş; tek bir kaynağa dayalı karar verilmemiş.	
☐	Değişiklik önerisi varsa eski-yeni ifade, kanıt, gerekçe, etkiler ve onay kaydı tamamlanmış.	

EK E

PÇ Yazım Kontrol Listesi

Her maddeyi taslak ifade ve kanıt üzerinden işaretleyin. “Hayır” yanıtı varsa gerekçeyi ve düzeltme adımını not edin.

Tablo E.1. PÇ Yazım Kontrol Listesi

✓	Kontrol ölçütü	Not / düzeltme
☐	Mezuniyet anında öğrencinin göstereceği bilgi, beceri veya yetkinliği tanımlıyor.	
☐	Tek bir ana yeterliliğe odaklanıyor; bağımsız kazanımları tek cümlede yığmıyor.	
☐	Gözlenebilir ve program düzeyine uygun bir eylem fiili içeriyor.	
☐	Kapsamı açık; hangi alan içeriği, problem, ürün veya performansın söz konusu olduğu anlaşılıyor.	
☐	En az bir doğrudan ölçme aracıyla kanıtlanabiliyor; başarı ölçütü tanımlanabiliyor.	
☐	İlgili ders/DÖÇ’lerde tanıtılıyor, pekiştiriliyor ve uygun düzeyde ölçülüyor.	
☐	TYYÇ ve varsa alan yeterlilikleriyle eşlemesi gerekçeli; çerçeve metni kopyalanmamış.	
☐	Başka bir PÇ ile tekrar etmiyor ve program için gerekli önemli yeterlilikleri kapsıyor.	
☐	Bir veya daha fazla PEA’ya katkısı anlamlı; eşleşme yalnızca tabloyu doldurmak için kurulmamış.	
☐	Öğrenci, öğretim elemanı, mezun ve ilgili dış paydaş görüşleri değerlendirilmiş.	
☐	Dil açık, kısa, kapsayıcı ve program dışından okuyanın anlayabileceği nitelikte.	
☐	Değişiklik önerisi varsa eski-yeni ifade, kanıt, gerekçe, etkiler ve onay kaydı tamamlanmış.	

EK F

PEA Değişiklik Öneri ve Değerlendirme Formu

Bu form, mevcut PEA metnini değiştirme, birleştirme, bölme, ekleme veya kaldırma önerilerinde kullanılır. PEA'nın mezuniyet sonrası zaman ufkunu ve kariyer/katkı beklentisini açıkça belirtin; tek bir göstergeyle sonuç çıkarmayın.

Tablo F.1. PEA Değişiklik Önerisi için Program ve Başvuru Bilgileri

Alan	Yanıt / kayıt
Program / birim	
Form tarihi ve sürümü	
Öneriyi sunan / rolü	
İlgili PEA kodu veya kodları	
Öneri türü	☐ Yeni ☐ Değiştir ☐ Birleştir ☐ Böl ☐ Kaldır ☐ Metni koru
Mezuniyet sonrası zaman ufku	
İnceleme dönemi / mezuniyet yılı grubu	
İncelemeyi yapan program kurulu / tarih	

Tablo F.2. PEA Değişiklik Önerisi: Mevcut ve Önerilen İfade

Mevcut PEA ifadesi	Önerilen PEA ifadesi	Değişiklik gerekçesi

Tablo F.3. PEA Değişikliği için Kanıt Kayıtları

Kanıt alanı	Yöntem ve veri kaynağı	Dönem / yanıtlayıcı / kapsam	Temel bulgu ve sınırlılık
Mezun izleme / kariyer veya ileri eğitim kayıtları			
Mezun anketi / görüşmesi / odak grup			
İşveren / sektör / meslek örgütü görüşü			
Öğrenci ve öğretim elemanı görüşleri			
Danışma kurulu / alan raporu / alan gelişmeleri			

Tablo F.4. PEA Değişikliğinin İlişki ve Etkilerinin Değerlendirilmesi

İlişki / etki incelemesi	1	2	3	4	5	Gerekçe
Üniversite misyonu	☐	☐	☐	☐	☐	
Üniversite vizyonu	☐	☐	☐	☐	☐	
Fakülte misyonu	☐	☐	☐	☐	☐	
Fakülte vizyonu	☐	☐	☐	☐	☐	
Mezun profili ve alanın yönelimi	☐	☐	☐	☐	☐	
Katkı veren PÇ'ler	☐	☐	☐	☐	☐	
Gösterge, veri kaynağı ve izlenebilirlik	☐	☐	☐	☐	☐	

Tablo F.5. PEA Değişikliği Paydaş Görüşleri ve Yanıtları

Paydaş / katılımcı grubu	Yöntem ve tarih	Görüş / öneri özeti	Yanıt: kabul / kısmen / ret / izlenecek	Gerekçe
Öğrenciler				
Mezunlar				
Öğretim elemanları				
İşveren / sektör / meslek örgütü				
Danışma kurulu / diğer paydaş				

Tablo F.6. PEA Gösterge ve Hedef Planı

Gösterge ve hedef planı	Kayıt
Gösterge(ler) ve tanım	
Veri kaynağı / yöntem / sıklık	*En az iki farklı veri türü veya kanalını birlikte yorumlayın.*
Başlangıç değeri ve veri dönemi	
Hedef / yorumlama ölçütü ve gerekçesi	
Yanıt oranı, temsil ve veri sınırlılıkları	

Tablo F.7. PEA Değişikliği Değerlendirme ve Karar Kaydı

Değerlendirme ve karar	Kayıt
Veri yeterliliği	☐ Yeterli ☐ Ek veri gerekli Açıklama:
Karar	☐ Kabul ☐ Düzeltilerek kabul ☐ Reddet ☐ Mevcut metni koru ☐ Yeniden incele
Kararın kanıta dayalı gerekçesi	
Karar veren yetkili kurul / tarih / karar no	*Kurumsal onay düzenine göre doldurulur.*
Uygulanacak değişiklikler	*PEA listesi, misyon-vizyon-PEA matrisi, PÇ-PEA matrisi, gösterge-hedef planı, web sayfası*
Sorumlu / tamamlanma tarihi / başarı kanıtı / etki kontrol tarihi ve sonucu	

EK G

PÇ Değişiklik Öneri ve Değerlendirme Formu

Bu form, mevcut PÇ metnini değiştirme, birleştirme, bölme, ekleme veya kaldırma önerilerinde kullanılır. Her değişiklik için kanıt ve gerekçe gösterin. Metin değişikliği gerekmiyorsa "mevcut PÇ korunur" kararı da gerekçesiyle kaydedilir.

Tablo G.1. PÇ Değişiklik Önerisi için Program ve Başvuru Bilgileri

Alan	Yanıt / kayıt
Program / birim	
Form tarihi ve sürümü	
Öneriyi sunan / rolü	
İlgili PÇ kodu veya kodları	
Öneri türü	☐ Yeni ☐ Değiştir ☐ Birleştir ☐ Böl ☐ Kaldır ☐ Metni koru
İnceleme dönemi / mezuniyet yılı grubu	
İncelemeyi yapan program kurulu / tarih	

Tablo G.2. PÇ Değişiklik Önerisi: Mevcut ve Önerilen İfade

Mevcut PÇ ifadesi	Önerilen PÇ ifadesi	Değişiklik gerekçesi

Tablo G.3. PÇ Değişikliği için Kanıt Kayıtları

Kanıt alanı	Yöntem ve veri kaynağı	Dönem / örneklem / kapsam	Temel bulgu ve sınırlılık
Doğrudan ölçme (rubrik, sınav, proje, portfolyo, uygulama vb.)			
Öğrenci görüşü (anket, ders geri bildirimi, odak grup vb.)			
Öğretim elemanı görüşü / ders değerlendirmesi			
Mezun / işveren / alan paydaşı görüşü			
Dış değerlendirme, akreditasyon veya yeterlilik çerçevesi			

Tablo G.4. PÇ Değişikliğinin İlişki ve Etkilerinin Değerlendirilmesi

İlişki / etki incelemesi	1	2	3	4	5	Gerekçe
Program misyonu ve vizyonu	☐	☐	☐	☐	☐	
İlgili PEA katkısı	☐	☐	☐	☐	☐	
TYYÇ / alan yeterlilikleri	☐	☐	☐	☐	☐	
Dersler ve DÖÇ eşleşmesi	☐	☐	☐	☐	☐	
Ölçme aracı ve başarı ölçütü	☐	☐	☐	☐	☐	
Öğrenci iş yükü / kaynak / uygulama etkisi	☐	☐	☐	☐	☐	

Tablo G.5. PÇ Değişikliği Paydaş Görüşleri ve Yanıtları

Paydaş / katılımcı grubu	Yöntem ve tarih	Görüş / öneri özeti	Yanıt: kabul / kısmen / ret / izlenecek	Gerekçe
Öğrenciler				
Öğretim elemanları				
Mezunlar				
İşveren / sektör / meslek örgütü				
Diğer ilgili paydaş				

Tablo G.6. PÇ Değişikliği Değerlendirme ve Karar Kaydı

Değerlendirme ve karar	Kayıt
Veri yeterliliği	☐ Yeterli ☐ Ek veri gerekli Açıklama:
Karar	☐ Kabul ☐ Düzeltilerek kabul ☐ Reddet ☐ Mevcut metni koru ☐ Yeniden incele
Kararın kanıta dayalı gerekçesi	
Karar veren yetkili kurul / tarih / karar no	*Kurumsal onay düzenine göre doldurulur.*
Uygulanacak değişiklikler	*PÇ listesi, PÇ-PEA matrisi, TYYÇ/müfredat eşlemesi, ders bilgi paketi, ölçme planı, web sayfası*
Sorumlu / tamamlanma tarihi / başarı kanıtı	
Etki kontrol tarihi ve sonucu	